

Naar een nieuwe 'radicalisering' van de misdaadbestrijding?

De onmiddellijke, justitiële bestrijding van misdaad is in de criminologie al decennia een zeer omstreden zaak. Voornaamste bron van het conflict is dat naargelang de politieke standpunten en wetenschappelijke opvattingen niet alleen de definitie van misdaad maar ook de houding ten overstaan van de strafrechtsbedeling aanzienlijk kunnen verschillen.

Waar in de etiologische criminologie misdaad 'gewoon' misdaad is en (justitiële) misdaadbestrijding zoniet wordt beschouwd als een belangrijk doel van de criminologie, dan toch als een alleszins goede zaak, keren interactionistische criminologen zich gewoonlijk af van misdaadbestrijding als doel van hun wetenschap maar onderzoeken wel de manier waarop door de officiële instanties feitelijk met misdaad wordt omgegaan. Neo-marxistische en, algemeen gesproken, zogenaamde radicale criminologen verwerpen graag alledaagse omschrijvingen van misdaad en binden gemakkelijk de strijd aan tegen de overheidsinstanties die in hun ogen door 'misdad' te bestrijden eigenlijk aan politieke onderdrukking doen. Zo 'radicaliseerden' deze laatsten in de afgelopen jaren op hun manier de misdaadbestrijding door o.a. steun te verlenen aan klachtenbureau's voor politie-optreden en aan bonden van wetsovertreders en (ex)-gedetineerden.

De laatste tijd nu zijn er tekenen te bespeuren dat in deze 'radicalisering' van de misdaadbestrijding een kentering op til is. De gangmakers van deze kentering moeten, voorzover dit al te bekijken valt, niet worden gezocht in Duitsland, ofschoon hier blijkens het verslag van H. Steinert over de studiedagen van de *Arbeitskreis Junger Kriminologen* over *Kriminalpolitik durch Kriminologen* in het januarinumnummer van het *Kriminologisches Journal*, sommige radicale criminologen tegenwoordig toch wel enig heil zien in kleine, overzichtelijke projecten en experimenten met lokale stukjes strafrechtsbedeling. Evenmin zijn zij te vinden in Nederland, ook al blijken b.v. H. v.d. Bunt en Th. de Roos met hun boeiend artikel *Zwarte toga's contra witte boorden?* in het laatste nummer van *Recht en Kritiek* onder bepaalde voorwaarden ook weer mogelijkheden te zien in strafrechtelijk optreden. Alleen al het feit dat deze mogelijkheden enkel worden gezocht en dus gevonden in optreden tegen de *crimes of the powerful*, wijst er echter op hoezeer zij nog vastzitten aan de ideologie van de heersende radicale criminologie.

Nee, de nieuwlichters komen weer uit Amerika en Engeland, de landen die West-Europa sedert de jaren '60 ook in de radicale criminologie zijn voorgegaan. Een enkeling onder hen is zelfs nog een van de toenmalige voorgangers: Ian Taylor, toen een van de auteurs van de nog steeds invloedrijke studie *The new criminology*, nu de schrijver van het toonaangevende boek *Law and order. Arguments for socialism* (The MacMillan Press, London), waarin hij zijn 'bekering' omstandig verantwoordt en belijdt.

Taylor stelt onomwonden dat de gangbare vormen van radicale criminologie hun tijd hebben gehad. Tegenwoordig is de (traditionele) misdaad werkelijk een probleem, ook voor het gewone volk, en niet langer een fenomeen waarvan de ernst door b.v. de zo gemakkelijke kritiek op misdaadstatistieken mag worden gebagatelliseerd. En net zoals de misdaad op zichzelf niet moet worden gekleinerd, zo moet ook de angst van de bevolking voor allerlei kleine criminaliteit, openlijk geweldplegingen e.a. niet worden weggepraat. Deze angst is niet meer het resultaat van paniek, geschopt door intolerante plaatselijke notabelen en/of door maar al te zeer op nieuws beluste media.

Reality Shock

Bij verdere lezing van het boek blijkt dat Taylor hoofdzakelijk onder invloed van de praktische politiek, in het spoor van de linkse politicus Tony Benn, een *reality shock* heeft opgelopen en zo tot inkeer is gekomen. Zijn beweegredenen om de radicale criminologie om te smeden tot een bruikbaar instrument voor het voeren van een waarachtig links sociaal beleid, liggen in elk geval ten eerste in het electorale vlak: de 'law and order issue' heeft de conservatieven onder leiding van Thatcher jammer genoeg heel wat stemmen van het volk bezorgd. Ten tweede wasmen zijn woorden maatschappelijke bewogenheid uit met het lot van de toch al zo geplaagde bewoners van de armere buurten in de grote steden, ofschoon in deze bewogenheid ook politieke beweging te onderkennen valt: naar mate de conservatieven aan het bewind blijven zal het misdaadprobleem in deze buurten alleen maar kunnen verergeren.

Het ligt voor de hand dat hij zich meer bepaald keert tegen de criminologie die volgens hem in het andere kamp opgang heeft gemaakt, de *rightwing criminology* van een J.Q. Wilson c.s. De kern van deze criminologie bestaat erin dat de maatschappelijke wanorde in het algemeen en de misdaadproblematiek in het bijzonder worden losgekoppeld van de toenemende crisis van de kapitalistische samenleving en worden geduid als de gevolgen van persoonlijke, m.n. morele tekorten van individuele mensen. De oplossingen die hier voor de misdaadproblemen worden geboden, passen volkomen bij deze verklaring: stevige controle op gevaarlijke personen en morele herbewapening van riskante bevolkingsgroepen.

De socialistische criminologie die Taylor daarentegen aanprijst drijft op de idee van democratisering van de bestaande staatsinstellingen. Deze instellingen moeten worden geopend voor de invloeden en eisen van de georganiseerde, liefst plaatselijke, belangengroepen. Is dit op zich in het algemeen van belang om de vervreemding van de burger ten overstaan van de gecentraliseerde bureaucratieën teniet te doen, het gaat hem hier vooral om de erkenning van het feit dat de werkende klasse tegenwoordig uit talrijke groepen van mensen met specifieke belangen bestaat: mannen en vrouwen, zwarten en niet-zwarten, werklozen en werkhebbenden enz. Het past dus niet meer om over 'de belangen van de werkende bevolking' te spreken. Dit is nog slechts een retorische voorstelling van zaken. Alleen door aan al de genoemde groepen macht over de plaatselijke staatsinstellingen te geven kan de eigentijdse socialistische maatschappij worden verwezenlijkt, waarom het Taylor uiteindelijk te doen is. Naar de strafrechtsbedeling toe werkt Taylor deze idee van basisdemocratie praktisch uit op

vier terreinen: de politie, het gevangeniswezen, rechterlijke instellingen en burgerlijke vrijheden, en het strafrechterlijke programma van de feministische beweging.

Een ommezwaai in de theorievorming

In het winternummer van het huisorgaan van de Engelstalige radicale criminologen, *Crime and Social Justice*, heeft Alan Hunt reeds terecht gewezen op een aantal zwakke punten in Taylors politieke denkbeelden. Onvoldoende beklemtoont deze criticus evenwel dat de kritiek van Taylor op J.Q. Wilson c.s. gedeeltelijk ook op diens eigen ideeën van toepassing is: hoe zijn praktische voorbeelden van een socialistisch-criminologische praktijk zich tot de crisisachtige verschijnselen van onze tijd verhouden, laat hij zelf ook in het midden. Waar Hunt echter in het geheel geen aandacht aan schenkt, is de positie van dit boek in de ontwikkeling van de (radicale) criminologie.

Naar mijn mening kan deze studie theoretisch erg belangrijk worden. Haar belang bestaat er vooral in dat de afkeer van de radicale criminologie voor misdaad en justitiële misdaadbestrijding, dus een van haar uitgangspunten, voor verkeerd wordt uitgemaakt. Het zou te ver gaan om te beweren dat tot nu toe de geschriften van radicale criminologen de onmiddellijke problemen die fijne en grove schendingen van de bestaande strafwetten, zonder uitzondering, stellen voor 'het volk', 'hun' volk, volkomen worden genegeerd, maar een feit is zeker wel dat hierin de justitiële aanpak van deze schendingen systematisch wordt getaboeïseerd. Welnu, het is erg verdienstelijk dat Taylor de misdaadproblematiek volop tot haar recht wil laten komen en, zonder de problematisering van de gangbare justitiële reacties op misdaad op te geven, het 'radicale' taboe op deze reacties doorbreekt. Hopelijk zal hij, of een ander, vlug de gelegenheid vinden om de consequenties van deze ommezwaai voor de theorievorming in de (radicale) criminologie uit te werken. Want die blijven hier nog in het duister.

In beginsel opent Taylors boek dus de mogelijkheid van een nieuwe 'radicalisering' van de (justitiële) misdaadbestrijding, óók in de praktijk. Maar juist in dit laatste opzicht is zijn boek werkelijk teleurstellend. Mijn indruk is, ten eerste, dat de praktijk van de socialistische criminologie, die Taylor nu propageert en m.b.v. enkele voorbeelden concretiseert, op de keper beschouwd nauwelijks iets nieuws biedt ten opzichte van de radicaal criminologische praktijk waarmee we al weer jaren vertrouwd zijn. Zo moet het radicale criminologen (en anderen!) toch vertrouwd in de oren klinken dat er b.v. op het vlak van de politie behoefte is aan een sterke zeggenschapspositie van de lokale bestuurlijke overheid en aan een deugdelijke klachtenregeling? Teleurstellender vind ik nog, ten tweede, dat Taylors praktische voorstellen maar ternauwernood beantwoorden aan de misdaadproblemen zoals hij die nota bene zelf in het begin en op het einde van zijn boek signaleert. Er zal toch wel niemand, ook Taylor niet, zo naïef zijn om te denken dat met een deugdelijke klachtenregeling voor de politie (hoe nodig ook), met actiegroepen van (ex-)gedetineerden en van wetsovertreders (hoe zinvol ook) etc. etc. een einde komt aan allerhande problematische vormen van diefstal en geweldplegingen in de centra en de volksbuurten van de grote steden! Toch gaat hij nergens op de concrete aanpak van deze misdaadvormen in. Nee, daarvan blijft Taylor af, alsof hij nog bang is om 'vuile handen' te krijgen. Vanuit

een oogpunt van praktische politiek maakt deze handelswijze zijn credo voor een groter publiek volstrekt ongeloofwaardig. Criminologisch gezien moet worden geconstateerd dat een nieuwe 'radicalisering' van de misdaadbestrijding zeker in de praktijk nog op zich zal laten wachten! Kortom: voorlopig zal de radicale criminologie nog wel blijven hangen in de sfeer van de *radical chic* waarin zij naar mijn smaak vanaf het begin heeft verkeerd.

Cyrille Fijnaut